

Excursie Wilp 29 oktober 2016 - tekst Wim Jansen

Boerderij 'de Oye'

Oyseweg 2 te Wilp

Wij zijn hier op de boerderij de 'Oye' of 'Ooye' dat volgens het Middelnederlandsch handwoordenboek 'buitendijksland' terzijde van of een verzamelnaam van erven betekent. De boerderij ligt in de buurtschap 'de Klei', zoals deze buurt begin 1812 genoemd wordt op de kadastrale kaart uit die tijd en nu ook nog.

We zijn hier op een zeer oude plek. De vroegste gegevens kwam ik tegen in 1630. Dit erve werd toen beleend door Agnes van Keppel, weduwe van Wolff (zijn moeder was een van Ittersum). Ze beleende aan Geradus Cremers de zaadiend (tiende deel van de zaadopbrengst) van het erve en goed, en was leenroerig aan het huis te Wilp (het huis 'De Lathmer'). Jacobus Cremers en naderhand diens zoon Gerardus Ignatius Cremers beleenden het tussen 1643 en 1678. Zij waren van het Huis Vilsteren. Dus een zeer oude plek en ... ook weer in het bezit van de adel en tegenwoordig nog steeds. De Oye was in het bezit van Jkvr. De Vos van Steenwijk van het huis te Diepenheim en thans van haar zoon.

In 1811 was het een boerderij met een vierkant blok er voor, een soort spieker of endskamer voor het hallenhuis. Een spieker is een ruimte waar de pacht in natura werd opgeslagen van meerdere boerderijen in die omgeving. Een endskamer was een kamer waar de eigenaar gedurende bijvoorbeeld de oogsttijd verbleef. Zogenaamd voor vakantie, maar meestal om te controleren of de pachter geen opbrengsten van zijn grond achterover drukte. Het perceel kende toen verder nog 2 hooibergen en een kleine naastgelegen schuur. De schuur was ongeveer de $\frac{3}{4}$ van de huidige schuur, maar stond wel op die plaats.

Volgens de regelgevende omschrijving van de RCE, is *'Hoeve de Oye' een boerderij, gedateerd 1836, onder rieten wolfdak. In de oostelijke zijmuur laat- middeleeuws metselwerk. In de voorgevel vensters met 20-ruitsschuijframes. Stenen schuur met rieten wolfdak, eerste helft 19e eeuw'*.

De rechterschuur is geen monument. Het is ook geen echte schuur maar een overdekte vaaltstal. De datering 1836 komt waarschijnlijk door de sluitsteen in de achtergevel, die aangebracht is in 1836. Maar zoals altijd, geloof ik pas een gevelsteen als ik binnen de constructie gezien heb. Want zoals vaker, heeft men toen mogelijk de bestaande boerderij of vernieuwd of veranderd van binnen, verlengd, verplaatst of voorzien van een nieuwe buitenmuur. Ik kan u nu al verklappen, dat het laatste het geval is. Want de merktekens in de gebinten geven aan een tijd van XVIa ofwel eikenhouten ankergebinten uit de tijd van zo rond 1500-1525. De gehele kap is vervangen na 1850 gelet op de toegepaste sporen. Helaas zijn er geen onderdelen van de oude kasporen en of haanhouten meer te vinden, vermoedelijk zijn die voor die tijd ook van eikenhout geweest. Zo kun je je vergissen door een jaartal in een gevelsteen zomaar over te nemen en aangeven dat deze boerderij in 1836 gebouwd is.

Van een afstand was het mij al duidelijk dat wij hier te maken hebben met een boerderij die toebehoort heeft aan de adel. De schuur is een doorrijschuur geweest d.w.z. de schuur kende aan 2 zijden deuren. Dit is typisch voor adellijke landgoedeigenaren, vermoedelijk om zo met hun koets aan een zijde naar binnen te rijden en aan de andere zijde weer te vertrekken. Ook gebruikten zij over het algemeen veel zwaarder ankergebint hout. Waarschijnlijk omdat zij zelf voor het hout zorgden.

De middeleeuwse muur kan ik nog niet herleiden. Ik heb contact gehad met de bouwkundig adviseur van Huize Diepenheim, maar hij kon daar helaas ook niets over vinden. Je zou bijna kunnen denken aan een versterkte spieker of boerderij die ook vaak dit metselwerk laten zien.

De oude deel deur laat nog oorlogsschade zien. Ook de schuurdeuren en het gietijzeren raam.

Het interieur van bedrijfsgedeelte is in de zestiger jaren als een van de eerste in Nederland grondig verbouwd van grupstal naar loopstal waarbij tussenmuren zijn doorgebroken waardoor de ruimtes van de deel, schuur en overdekte vaaltstal aaneen zijn getrokken. In de voormalige overdekte vaaltstal werd de melkput gesitueerd.

Hier zie je dat de boerderij zich altijd aangepast heeft aan de manier van boeren, dat in de loop van de tijd veranderde. Nu zie je dat dit niet meer kan en dat eigenlijk de functie verdwenen is. Gelukkig zoekt men alternatieve bestemming voor een boerderij zoals ook hier. Hier een aardappelwinkel door over te schakelen op akkerbouw en muziekcoefenruimtes.

De voorgevel laat een leuk detail zien, namelijk aan beide zijden is een kleine tand gemaakt op raamkozijnhoogte om het vlechtwerk door te laten lopen. Dit kom je niet vaak tegen. Ook is er een gietijzeren ventilatierozet aanwezig, die gediend heeft als luchttoevoer voor het openvuur bij de haardplaat, dit zie je bijna nergens meer. Een zeer fraai rank model wat hier aanwezig is. In de oude catalogussen van na 1850 kom je dit model niet tegen.

© Wim Jansen
Oktober 2016

Bronnen o.a.

Jan Harenberg: Kastelen rond Zutphen II
Middelneders handwoordenboek
Gelders archief
Historisch centrum Overijssel
Diverse sites

